

Bilag til beretning vedr. CSCE

konkrete konflikter. Grundlæggende vil det være afhængigt af, om der eksisterer et tillidsfuldt forhold mellem CSCE-stormagterne. En konflikt mellem Ungarn og Rumænien omkring det ungarske mindretal i Rumænien kunne måske nok søges begrænset på denne måde, men som det blandt andet har vist sig med den græsk-tyrskiske konflikt over Cypern, er det ingenlunde sikkert, at det vil kunne føre til en varig løsning af konflikten. Langt vanskeligere vil det være, hvis en europæisk stormagt direkte er involveret i en konflikt. Den første store krise ville således kunne få et sådant system til at bryde sammen.

Et kollektivt sikkerhedssystem i Europa

Et endnu mere vidtgående skridt vil være etablering af et egentligt kollektivt sikkerhedssystem i Europa. Herved forstås et system, hvor en eventuel angriber på forhånd må regne med at blive mødt af de øvrige medlemmer af systemet, som har forpligtet sig til at komme den angrebne til hjælp. Ingen er på forhånd udset til at være angriber, men alle er potentielt hinandens fjender. Der er derfor heller ingen faste alliancer. En alliance opstår først ved opkomsten af en angriber.

Et sådant kollektivt sikkerhedssystem ville kunne råde over en række midler rækkende fra økonomiske og andre former for sanktioner til indsættelse af militær magt. I et regionalt system må økonomiske sanktioner uden militær blokade imidlertid antages at have ringe betydning, da sådanne for at være effektive må være globalt accepteret.

De historiske erfaringer med kollektive sikkerhedssystemer (Folkeforbundet og FN) er lidt lovende. Naturligvis kan hertil bemærkes, at det skyldes, at de begge har virket under internationale vilkår præget af udbredt mistillid mellem de større magter og i tider, hvor militære midler blev tillagt en afgørende betydning for løsning af staternes nationale sikkerhedsproblemer. I dag synes situationen at være en anden, men det ændrer ikke ved, at der er grund til dyb skepsis med hensyn til et sådant systems funktionsduelighed. Det skyldes, at der er en tendens til, at enten er medlemmerne af et sådant system enige, og det anvendes da ikke; eller også er de ikke enige, og det kommer muligvis endog til en direkte aggression, og i så

fald eksisterer ikke længere det kollektiv, som skal skabe sikkerhed.

Det grundlæggende problem for funktionen af kollektive sikkerhedssystemer er, at det, for at de kan være effektive, kræves, at en stormagt vil lade sig nedstemme i sager, som den anser af betydning for sine nationale sikkerhedsinteresser. I FN-konstruktionen er der søgt at tage højde for dette forhold ved at give stormagterne, dvs. de permanente medlemmer af sikkerhedsrådet, vetoret. I praksis har dette imidlertid ført til, at sikkerhedsrådet ikke hidtil har kunnet opfylde sin fredshåndhævende funktion. Som man har kunnet se det i forbindelse med Irak-Kuwait-krisen, giver det forbedrede forhold mellem supermagterne mindre mulighed for, at små og mellemstore stater (i dette tilfælde Irak) kan spille på supermagtsmodsatningen. Umiddelbart kan muligheden for konfliktbilæggelse ad denne vej derfor synes øget, men måske er der kun tale om éngangsforeteelse. Der er endvidere fortsat et stykke vej fra de med henblik på Golsituationen vedtagne FN-resolutioner og til anvendelse af væbnet magt i FN-regi med henblik på at genoprette status quo.

Det synes i den forbindelse værd at nævne, at en forudsætning for, at CSCE vil kunne udgøre en troværdig ramme for løsning af konflikter landene imellem, vil være, at CSCE-landene også i et vist omfang over for omverdenen vil være i stand til at optræde samlet. Udsoningen mellem Øst og Vest og den højere grad af bekendelse til et fælles sæt af normer og værdier må skabe nye forudsætninger for, at europæerne kan optræde samlet over for omverdenen.

For de vestlige lande ville etableringen af et kollektivt sikkerhedssystem på bekostning af NATO rejse alvorlige problemer. Som nævnt i de tidligere afsnit må NATO fortsat antages at være nødvendig for at afbalancere Sovjetunionen militært, hvilket indebærer fortsat amerikansk militær tilknytning til Europa, samt for at skabe en sikkerhedspolitisk ramme om et forenet Tyskland. Desuden ville et kollektivt sikkerhedssystem, hvor NATO-alliancen var ophævet, give Sovjetunionen, som den største militære magt på det europæiske kontinent, en mulighed for at spille de vestlige lande ud mod hinanden, og ville muligvis kunne føre til et nyt magtpolitisk spil mellem Øst og Vest, primært om Tysklands sikkerhedspolitiske placering.